

ביטול חזקת הגיל

הרך:

שאלות ותשובות

מדוע ההלכה החדשה של בית המשפט העליון למזונות ילדים בבע"מ 919/15
מחודש יולי 2017 מאפשרת את ביטול סעיף חזקת הגיל הרך?

מדוע הפשרה הפוליטית שהוצגה בכנסת הקודמת להורדת גיל החזקה ל 2 אינה
פתרון ראוי?

גיא רזה

guyraveh04@gmail.com

עמותת "הורות משותפת = טובת הילד"

[/https://shared-parenting.co.il](https://shared-parenting.co.il)

מאי 2019

הורות משותפת = טובת הילד

תקציר

ההלכה החדשה של בית המשפט העליון למזונות ילדים בבע"מ 919/15 מחודש יולי 2017 מאפשרת את ביטולו של סעיף חזקת הגיל הרך.

סעיף 25 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות מכונה "חזקת הגיל הרך". הסעיף קובע שעד גיל 6 ילד להורים גרושים יהיה בחזקת אמו. החוק נחקק בשנת 1962, קצת יותר מעשור לאחר קום המדינה, בתקופה בה רוב האמהות היו עקרות בית ואחראיות על גידול הילדים, ורוב האבות דאגו לפרנסת הבית.

יותר מחמישה עשורים עברו מאז, ובמהלכם התחולל שינוי מהותי ומשמעותי – אמהות, כדבר שבשגרה, לוקחות חלק פעיל בפרנסת הבית, ואבות לוקחים חלק פעיל בגידול ילדיהם – אך החוק לא השתנה. חזקת הגיל הרך יוצרת אפליה מגדרית שאינה מתאימה לתקופתנו.

בנוסף, וחשוב לא פחות, ההכרח בחוק לקבוע למי מההורים תהיה חזקה על הילד יוצר יש מאין מאבק מיותר מי מהם יזכה בתחרות ויקבל את התואר "הורה משמורן", ההורה המועדף.

הורה הוא תמיד הורה, והתחרות על ההגדרה ההורית, שצצה לה לפתע אחרי הגירושין, מיותרת. הצבת שני ההורים במעמדות הוריים שונים היא מסר המשפיע לא רק על התפקוד היומיומי של ההורים בינם לבין עצמם, אלא גם על המסר שמועבר הלאה לילדיהם.

לכן, כה חשוב לבטל את סעיף חזקת הגיל הרך יחד עם המונח "משמורן".

ואכן, בסוף שנת 2012 פרסמה ועדת שניט את מסקנותיה, וביניהן המלצה חד משמעית לביטול חזקת הגיל הרך וביטול המונח "משמורן", ללא קביעת כל חזקה חלופית על הילד. בכך ביקשה הוועדה ליצור הפרדה מוחלטת בין ההגדרה ההורית שתמיד חייבת להיות שווה, לבין חלוקת זמני השהות אותה יש לקבוע בהתאם למיחד כל תא משפחתי. אחת ממטרותיה של תפיסה חדשה זו היא הפסקת מאבקי ההורים על ההגדרה ההורית.

ניסיונות לקדם את ביטול חזקת הגיל הרך בעקבות פרסום מסקנות הוועדה נתקלו בהתנגדות עזה אשר בעיקרה נבעה מהחשש שביטול שכזה יביא לביטול תשלום מזונות לידי האם.

חשש זה התבטל עם פסיקת בית המשפט העליון ביולי 2017 הקובעת כי מזונות ייקבעו על פי יחס הכנסות ההורים וזמני השהות של הילדים עם כל אחד מהם, ללא כל קשר להגדרה הורית כלשהי.

הפחד משינוי החוק, לצד אי הבהירות באשר להשלכות ביטול החזקה, מביאים לשיח שגוי ולניסיונות לקדם פשרות פוליטיות לא מקצועיות, כגון הורדת גיל החזקה לגיל 2.

שינוי החוק בראייה חברתית שמטרתה צמצום מאבקי ההורים הוא הכרחי. האם בכנסת הבאה נראה שינוי והמחוקק יפעל לביטול סעיף חזקת הגיל הרך והמונח "משמורן"? ילדינו ממתינים בתקווה.

מהי חזקת הגיל הרך?

סעיף 25 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות מכונה "חזקת הגיל הרך". הסעיף קובע שלאחר פרידת ההורים, באין הסכמה ביניהם, ילדים עד גיל 6 יהיו בחזקת האם, על רקע מגדרה בלבד, ללא שום התייחסות לטובת הילד, למצבה של האם או כל דבר אחר שצריך להילקח בחשבון כשנקבעת קביעה כה חשובה!

"..ובלבד שילדים עד גיל 6 יהיו אצל אמם אם אין סיבות מיוחדות להורות אחרת".

סעיף זה ייצג את המציאות וההשקפות החברתיות בשנים בהן נכתב, לפני יותר מחמישים שנה, ולכן אין בו כדי לשקף את השינויים החברתיים שהתחוללו מאז – החל מאחוז גדל והולך של נשים בשוק העבודה, דרך ההכרה של גברים ברצונם ובחשיבות היותם חלק משמעותי בחיי ילדיהם ומתוך כך נוכחות הולכת וגוברת הכוללת שותפות פעילה בחיי ילדיהם מיום היוולדם, וכלה במחקרים שנושאים התפתחות הילד^{1,2} אשר מראים שוב ושוב כי ילדים זקוקים לנוכחות פעילה של שני הוריהם להתפתחותם המיטבית – אקדמית, רגשית, חברתית.

יודגש כי העובדה שחזקת הגיל הרך מתייחסת לילדים עד גיל 6 היא חסרת משמעות, שכן בפועל, ההגדרה שנקבעה תהיה תקפה כל עוד הילד קטין, כלומר עד גיל 18. יתרה מזאת, מספיק שילד אחד הוא מתחת לגיל 6 והמשמורת לכל האחים תיקבע על פי גיל הצעיר שבהם.

חזקת הגיל הרך בעשור האחרון:

בהתאם לרוח החוק, מאז חקיקתו ועד לפרסום מסקנות הביניים של ועדת שניט לפני כ-10 שנים, זוג הורים בהליכי גירושים ידע מחברים, מאנשי מקצוע ומפסקי הדין שפורסמו שהמשמורת 'הולכת' לאמא. הגדרה הורית שווה - משמורת משותפת - ניתנה רק במקרים בהם שני ההורים הסכימו לכך, כלומר נדרשה הסכמה של האם. מעשית, לאם היתה זכות וטו.

בפועל, חלק מאוד קטן מהאמהות הסכימו להגדרה הורית שווה. זה היה חדש. לא מקובל. מפחיד. שונה. מה יגידו. מצב משפטי וחברתי זה עיצב וקבע את התפקידים החברתיים של שני ההורים. האם קיבלה את הכותרת של ההורה המועדף ("הורה משמורן") ממנה עוצב תפקידה להיות ההורה האחראי, אצלה ישהו הילדים רוב הזמן, ועליה לדאוג לכל ענייני היום יום הקשורים לגידולם. האב, שלא 'זכה' במשמורת, למעשה סומן כהורה סוג ב', שאחריותו היא כלכלית בלבד,

¹ תינוקות ופעוטות זקוקים לטיפול לילי של שני ההורים אחרי פרידה או גירושין – [מאמרו של פרופ' ריצ'רד וורשאק מאוניברסיטת טקסס](#), פסיכולוג בעל שם שהתמחה בנושא אחריות ההורים בעת גירושים ופורסם ב "פסיכולוגיה, מדיניות ציבורית, ומשפט" – כתב עת של הארגון האמריקאי לפסיכולוגיה.

² האם רצוי שתינוקות ופעוטות ילונו לעתים תכופות אצל אביהם – [מאמרו של פרופסור וויליאם פבריציס, עמית בחוג לפסיכולוגיה מאוניברסיטת המדינה של אריזונה](#), החוקר מערכות יחסים בין אבות לילדיהם ואת ההשפעה שלהן על בריאותו הנפשית של הילד פרסם בשנת 2017 מאמר על מחקר מראה שילדים, ללא תלות בגילם, מפיקים תועלת מבילוי זמן הכולל לינה אצל כל אחד מהוריהם בביתו.

הורות משותפת = טובת הילד

ולא מעבר. ישנם אבות שעקב ההגדרה ההורית המפלה, הרימו ידיים, הסירו מעצמם אחריות ונמנעו מלקחת חלק פעיל בחיי ילדיהם.

ההסתכלות החברתית באותן שנים על אמהות שכן בחרו בהסכם של משמורת משותפת היתה בעין עקומה, מה לא בסדר עם אותה אם שיש צורך לקבוע משמורת משותפת במקרה שלה, בעוד שההסתכלות על האבות, שלרוב רק שילמו והיו עם הילדים מספר שעות מועט בשבוע, היתה בהערכה על "ההשקעה" בזמן עם הילדים, כאילו מספר שעות מצומצם זה הוא מצב עולם נורמלי.

ועדת שניט שינתה את המצב מקצה לקצה. הוועדה העלתה למודעות של שופטים, עורכי דין, מגשרים וההורים המתגרשים, את העובדה שעל פי חוק האפטרופסות, האחריות על הילדים חלה באופן זהה על שני ההורים, ללא קשר להגדרת המשמורת, וכי זמני השהות של הילדים עם כל הורה צריכים להיקבע ללא קשר להגדרת המשמורת אלא בהתאם למיחד כל תא משפחתי. בדרך זו מתייטר למעשה הצורך להילחם על הגדרת המשמורת.

לכן הוועדה המליצה על קביעת אחריות הורית משותפת תוך שהיא נמנעת במכוון מהגדרה של משמורת משותפת או קביעת כל חזקה חלופית.

כיום, הגדרה הורית שווה מאוד מקובלת. המתגרשים של העת האחרונה רואים זאת כמובן מאליו, ומצפים שזו תהיה הקביעה. כך הם לומדים מחברים, כמו גם מאנשי המקצוע בתחום. כיום אמהות רבות יודעות כי משמורת משותפת עם זמני שהות רחבים, מאפשרת להן להתפתח, לצמוח, והדבר לא גורע דבר מהורותן לילדים. במקביל, אנו רואים דרישה הולכת וגוברת של אבות להרחבת זמני השהות ולמימוש הורותם בכל התחומים, כולל הגדרתם ההורית כהורה שווה מעמד.

כפועל יוצא משינוי חברתי מבורך זה, הורים רבים מגיעים להסכמות ביניהם על הגדרה הורית שווה, בלי להזדקק למלחמות הכה מיותרות בבתי המשפט. זאת כמובן דרך המלך.

חזקת הגיל והרך - עמדת שופטי בתי המשפט למשפחה:

כיום, רוב השופטים ערים לעובדה שמתן אפשרות לשני ההורים לשמור על קשר הדוק עם ילדיהם אף לאחר הגירושין, ומתוך כך גם הענקת סטטוס זהה לשני ההורים, הן תפישתית והן מעשית, היא הדרך הנכונה לשימור טובת הילדים.

הגדרה הורית שווה היא הכרזה בפני הילדים, המשפחה והחברה כולה, שהורותם של שני ההורים חשובה ומשמעותית לילדים. הגדרתם של ההורים יסודה מעצם היותם הורים לילד ולכן חייבת גם לאחר הגירושין להיות שווה. **טובת הילד דורשת שלא ייווצרו מעמדות שונים בין ההורים בעקבות פרידתם.**

איילת שקד, שרת המשפטים בכנסת הקודמת, ביקשה משוב על עמדת השופטים לנושא החזקה. הדו"ח לא פורסם, אך שרת המשפטים ציינה מספר פעמים שרוב רובם של השופטים ציינו שבפועל הם פוסקים רק בהתאם לטובתו של הילד. פסקי הדין בשנים האחרונות מאשרים תפיסה זו.

הורות משותפת = טובת הילד

מהו תפקידה של ועדת שניט ומה היו המלצותיה?

ועדת שניט מונתה בשנת 2005 על ידי משרד המשפטים על מנת לבדוק ולהמליץ בכל הקשור להיבטים המשפטיים של האחריות ההורית בגירושין.

הועדה פירסמה דו"ח ביניים לתגובת הציבור באפריל 2008, דו"ח משלים בספטמבר 2011, והגישה לשר המשפטים את המלצותיה הסופיות ב- 27.12.2011.

הועדה המליצה על ביטול חזקת הגיל הרך ללא קביעת כל חזקה חלופית על הילד, כך שלא יהיו הגדרות הוריות מפלות בין ההורים.

סקירה משפטית של מחלקת המחקר של הכנסת

בעקבות ההתנגדות שעוררו המלצות ועדת שניט בקרב ארגוני הנשים הזמינה חברת הכנסת דאז זהבה גלאון סקירה בנושא ממחלקת המחקר של הכנסת "חזקת הגיל הרך בישראל ובעולם"³.

כבר בפתיח מציינת הסקירה כי:

"מאז אמצע המאה ה- 20 ירדה קרנה של חזקת הגיל הרך בעולם. השינוי התרחש על רקע התפתחות מגמות אידיאולוגיות של שוויון בין המינים ושל שלילת האפליה ביניהם, ומגמות פרקטיות של יציאה מוגברת של נשים לעבודה, בניגוד לפרדיגמה של אימהות המקדישות את כל זמנן לבית ולילדיהן. לפיכך, במדינות שונות הוחלפה דוקטרינת הגיל הרך בדוקטרינות ניטרליות של בחינת טובת הילד בכל מקרה לגופו (Best interest of the child)."

האם ביטול חזקת הגיל הרך משמעה הגדרה של משמורת משותפת בכל תא משפחתי?

לא. על מנת לקדם תפיסה חברתית המונעת מריבות בין ההורים על הגדרתם, ביטול חזקת הגיל הרך יבוא יחד עם ביטול המונח "משמורן", כך שגם הגדרה של משמורת משותפת לא תינתן יותר.

אחריות ההורים, החובות והזכויות שלהם קבועים בחוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופסות כחלק מאפוסטרופסותם הטבעית, וכוללות את החובה והזכות לדאגה לצרכי הקטין, לרבות חינוכו, הכשרתו, שמירת נכסיו, החלטה על מקום מגוריו והסמכות לייצגו – בין אם הם חיים יחד ובין אם בנפרד, נשואים או גרושים.

ביטול החזקה מדגיש כי אין יותר הגדרה של הורה 'משמורן', בין אם 'משמורן יחיד' או 'משמורת משותפת'. הורים נשארים הורים, ללא כל הגדרה העלולה ליצור מידרג ביניהם, אם ישירות ואם בעקיפין.

גם אחרי שנפרדים, אבא ימשיך להיות אבא, ואמא תמשיך להיות אמא.

³ סקירה משפטית בנושא "חזקת הגיל הרך בישראל ובעולם" שנערכה על ידי הלשכה המשפטית, תחום חקיקה ומחקר משפטי, בכנסת – 20.5.2012.

הורות משותפת = טובת הילד

האם ביטול חזקת הגיל הרך יביא לכך שבכל המקרים חלוקת זמני השהות תהיה שווה?

כמובן שלא! המטרה היא לשנות את נקודת המוצא בלבד.

נקודת המוצא לחלוקת זמני השהות בשנות ה-60 הייתה שאמהות הן עקרות בית ולכן אחראיות על טיפול וגידול הילדים, כך שהילדים שהו איתן. האב לקח את הילדים לביקור לכמה שעות אחה"צ פעם או פעמיים בשבוע, ולסופ"ש קצר.

אנחנו כבר מזמן לא שם מבחינת חלוקת זמני השהות, אבל נקודת המוצא במקרים רבים נשארה כבעבר ועל האב להוכיח את הורותו, ובחלק מהמקרים זהו גם האוטומט המחשבתי.

נקודת המוצא החדשה תהיה חלוקת זמנים שווה בין שני ההורים, וממנה תותאם חלוקת זמני השהות על פי מדדים שונים הרלבנטיים לאותו תא משפחתי, כמו רצון ההורים, מרחק מגורים, תנאי עבודה וכו', והכל בראייה של טובת הילד הספציפי ושני הוריו.

יש שיגידו שמדובר בשינוי קוסמטי בלבד, והרי ברור לכולנו שברוב המקרים חלוקת זמני השהות לא בהכרח תהיה שווה. נכון, אך מטרת ביטול החזקה היא לא להכריח, אלא לאפשר, ובכך לתת פתח להמשך השינוי החברתי בהקשר של הורותם של שני ההורים לאחר הגירושין.

ומה לגבי תקופת ההנקה?

כאמור לעיל, חלוקת זמני השהות תיקבע בהתאם למייחד כל תא משפחתי, כשצרכי הילד הם בעלי חשיבות עליונה. ברור מאליהם שכאשר התינוק עדיין יונק האב יהיה עם ילדו בהתאם ללוח הזמנים של ההנקות, וככל שנדרש, ברור שהתינוק יישן בבית האם בלבד. כאשר יגיע השלב של תחליפים או אוכל מוצק יתחיל תהליך מדורג של לינה גם בבית האב.

האם ביטול חזקת הגיל הרך אומר ביטול מזונות הילדים?

לא. כיום, לביטול חזקת הגיל הרך אין כל השפעה על נושא המזונות!

בעבר, כאשר להורים הייתה הגדרה של משמורת משותפת זה בהכרח אמר שיש גם זמני שהות רחבים, ולכן בחלק מהמקרים הופחת סכום המזונות.

כיום, לאחר פרסום המלצות ועדת שניט, הגדרה הורית שווה, לאור חשיבותה הרבה, ניתנת במקרים רבים ולא בהכרח בהתאם לחלוקת זמני השהות. בעקבות פרסום ההלכה החדשה של בית המשפט העליון בתיק בע"מ 919/15, **התחדדה ההבנה - בבתי הדין הרבניים ובבתי המשפט למשפחה כאחד - שישנם מקרים בהם ראוי להפחית את סכום המזונות בהתאם לחלוקת זמני השהות, אך להפחתה זו אין כל קשר להגדרה ההורית**. ראייה מקצועית חדשה זו, המפרידה בין המינוחים "הגדרה הורית" ו"חלוקת זמני השהות", מביאה לכך שכיום לביטול חזקת הגיל הרך אין כל השפעה על סכום המזונות. בכך ירד חסם עיקרי להתנגדות לביטול החזקה.

הורות משותפת = טובת הילד

האם ביטול החזקה וההגדרה "הורה משמורן" תיפגע בהטבות הכספיות אשר מקבלות האמהות?

בהתאם לחוק הביטוח הלאומי קצבת הילדים ומענק הלימודים מוענקים כיום לאם, למעט מקרים חריגים.

במקרים של משמורת משותפת, לעיתים ההנחה בארנונה מתחלקת בין שני ההורים. כל רשות פועלת בצורה שונה בנושא. ההנחה לשני ההורים ניתנת על סמך ההגדרה "משמורת משותפת" ולא מחייבת זמני שהות שווים. ביטול המונח "משמורן" יחייב את הרשויות לשנות את הקריטריונים למתן ההטבה. במידה והקריטריון יהיה חלוקת זמני השהות, הרי שברוב המקרים הדבר ייטיב עם האמהות.

הנחה נוספת ניתנת במתן סיוע בשכר דירה על ידי משרד השיכון. במקרים בהם להורים הגדרה של משמורת משותפת יחד עם זמני שהות שווים, ההנחה ניתנת לשני ההורים. כאשר זמני השהות לא שווים, ההורה לו זמני שהות רחבים יותר יקבל את ההנחה. גם כאן, זכויותיה של האם לא נפגעות.

נציין שמשרד המשפטים החל כבר לפני כשנה למפות את כל נושא ההטבות.

האם חזקת הגיל הך הרך היא מאבק מגדרי?

אם בעבר יש שהגדירו את המאבק לביטול החזקה מאבק מגדרי, אמהות מול אבות, ארגוני נשים מול ארגוני אבות, הרי שהיום לא כך הוא.

כיום נשים רבות תומכות בביטול החזקה ומקדמות אותה לא רק משום שהחזקה מיושנת ואינה נכונה בראייה של טובת הילד, אלא משום שהיא פוגעת בקידום מעמד האישה! לא במקרה את המהלך לביטול החזקה בכנסת הקודמת קידמו, לצד ח"כ קיש וח"כ סמוטריץ, השרה גמליאל וחברות הכנסת שאשא ביטון, פלוסקוב, מלינובסקי והשכל.

מלבד ח"כ פלוסקוב אשר תלויה בחוק הנורבגי, כולן ממשיכות לכנסת ה-21, כאשר אליהן מצטרפות חכיות נוספות. עד כה ידוע לנו על תמיכה בביטול החזקה מצד קטי שיטרית, מאי גולן ואסנת מארק.

השרה גמליאל וחברת הכנסת שאשא ביטון, אמהות צעירות לילדים קטנים עמדו על זכותן לשלב קריירה עם הורות.

בדיון בכנסת אמרה ח"כ שאשא ביטון:

"אם בעלי לא היה מטפל עכשיו בילדינו המשותפים, אני לא הייתי יכולה להיות חברת כנסת המקיימת את שליחותי למען אזרחי ישראל. אם חלילה ניפרד, האם זה אומר שהילדים צריכים לעבור אליו? ככה אנחנו מקדמים את מעמד האישה?"

הורות משותפת = טובת הילד

בכנס שנערך בשנת 2016 בכנסת הסבירה השרה גילה גמליאל:

"אנחנו כמדינה באים וקובעים קביעה אבסורדית לחלוטין שאומרת שעד גיל 6 הילדים הם בסמכות האם. מכל הבחינות זה בעייתי. מבחינתי כפמיניסטית זה בעייתי, מאוד. מבחינת השוויון בין אבות לאמהות זה קטסטרופה. ומה זכויות הילדים בעניין הזה? מדובר בילדים שיש להם זכות מוקנית. זאת זכות שאין זכות לאף אחת ואף אחד מאתנו לגעת בה. זה זכות של הילדים. ואין הבדל, ושלא יטעו, אם מורידים את החזקה לגיל שנתיים או לגיל שלוש או לגיל ארבע, זה נשאר אותו הדבר. זה או ביטול החזקה או כלום. עדיף להשאיר את המצב כמו שהוא, מאשר להוריד לגיל כזה או אחר".

האם חזקת הגיל הרך טובה לאמהות?

חזקת הגיל הרך פוגעת באמהות כנשים מעצם כך שהיא מקבעת תפיסה חברתית לפיה תפקיד האם, בראש ובראשונה, הוא לטפל בילדים. אשה היא גם אמא, אך לא רק. ביטול סעיף חזקת הגיל הרך יאפשר תהליך חברתי שבעיקרו ירחיב את הגדרת תפקידים ומקומם של גברים ונשים בחברה בכלל וכהורים בפרט.

במילים אחרות, השארת חזקת הגיל הרך על כנה קושרת ילדים לסינר אימם, תוך שהיא מונעת מאותן אימהות את החופש והיכולת לפרוש כנפיים ולפתח את עצמן, אם מבחינת קריירה, לימודים, זוגיות חדשה, או כל דבר אחר שליבן יחפוץ בו.

בכתבה אשר פורסמה בעיתון "ישראל היום" בתאריך 15.02.2018 ציינה ח"כ שאשא ביטון:

"יש כאן קבוצה של פמיניסטיות, שלא מצליחות להשתחרר מהתפיסות המגדריות. לצערי הרב, יש כנראה אינטרסים פוליטיים, שרוצים להשאיר את הנשים במקום הזה, המופלה, הקורבני.

זאת צביעות לשמה. כשלא רצו לתת לגברים הומואים לגדל ילדים, אותן מתנגדות הקימו קול זעקה ענקי לחוק הזה, ובצדק. לא ייתכן שיד אחת תצעק לשוויון בהורות ותקדם חוקים שוויוניים כמו שעת הנקה לאבא וחופשת לידה לאב, והיד האחרת תגיד שלילד הכי טוב להיות עם אמא.

אם המערכת מבינה את החשיבות של האבא בחיי ילדיו כבר מהיום הראשון, למה בגירוסים זה כבר לא תופס?"

העובדה שלילד יש אב, והכרה במעמדו ככזה, לא מייטרת ואף לא ממזערת את מקומה ומעמדה של האם, את תפקידה או את משמעותה בחיי הילד.

הורות משותפת = טובת הילד

מדוע עדיין כה חשוב לבטל את החזקה?

אם מדובר על הגדרה הורית בלבד, ללא כל השפעה על חלוקת זמני השהות וללא כל השפעה על שיעור המזונות, מדוע עדיין כה חשוב לבטל את סעיף חזקת הגיל הרך ואת המונח 'משמורן'?

הורים אשר מגיעים לבית המשפט יעברו, לצערם, תהליך ארוך ומיותר להכרעה מי מהם יהיה ההורה המועדף, ההורה שיזכה להגדרה "משמורן". אמנם בסופו של יום במקרים רבים פסק הדין יהיה להגדרה הורית שווה, אך הנזק כבר נעשה. ההורים עברו הליך שוחק שנמשך כשנתיים, בו כל אחד מהם ניסה, בעזרת עורך דינו, להוכיח שהוא הורה טוב יותר (על ידי הכפשת והשמצת ההורה האחר), הליך שמעשית דרש העצמת מאבקי ההורים, כשהילדים באמצע בין ההורים הניצים.

במקרים בהם לא נקבעה בפסק הדין הגדרה הורית שווה, האב נשאר מתוסכל. לאור זאת שכיום ההגדרה ההורית השווה נפוצה, האב מרגיש שהחברה כולה מתייחסת אליו כאילו יש פגם בהורותו. לעיתים יש לכך השלכות שליליות על עמידה בזמני השהות של האב עם הילד.

בנוסף, לעיתים היחס מצד מוסדות האמונים על הילד (מסגרות חינוך, רווחה ובריאות) הרואים, בטעות, בהגדרת המשמורת של האם אישור לכך שהיא המחליטה הבלעדית על ילדיה, הוא של התעלמות מוחלטת מהאב למרות ועל אף היותו אפוטרופוס לילדיו.

לאחר פרידת ההורים, מנוכחות פעילה, על פי חלוקת אחריות שהתאימה לשני ההורים בזמן שהם חלקו בית משותף, ילד לפתע "זוכה" בהורה מועדף, המוגדר משמורן, והורה נוסף – פחות נחשב, פחות משמעותי, פחות 'ראוי', הן בעיני החברה והן בעיני ההורה האחר. אל לנו להתעלם מהעובדה שעיוות זה מעצב עם הזמן את תפיסתם ואת הדרך בה רואים הילדים הורות בכלל ואת הוריהם שלהם בפרט, ובהמשך את עצמם כבני זוג וכהורים.

אין חולק שגם אותם אבות שעיקר תרומתם למשפחה היתה כלכלית, עדיין היו שותפים בחיי הילדים, גם אם הם רק קילחו והשכיבו לישון, או בילו עם הילדים בסופי השבוע. אבות אלה, עם שינוי הנסיבות בעקבות הפרידה, יוכלו, ירצו, וחובה לאפשר להם ואף לדרוש מהם, להיות יותר עם הילדים, לקחת אחריות רחבה וכוללת על הורותם, ליצור סדר עדיפויות חדש, ולהיות עם הילד על פי צרכיו ובהתאם לנסיבות החדשות.

הנה כי כן, ביטול סעיף חזקת הגיל הרך לצד ביטול המונח "משמורן", יעלים את הסיבה לאחד המאבקים הכואבים ביותר לאחר גירושים. מכאן קל יותר לשתף פעולה בעניינים הנוגעים לילד.

ברגע ששני ההורים יודעים מראש שבכל מקרה, ללא יוצא מהכלל, הגדרתם ההורית תהיה שווה, שאין זה נושא לדיון בבית המשפט, שאין קשר בין ההגדרה ההורית לחלוקת זמני השהות או לקביעת שיעור המזונות, וששניהם ימשיכו לשאת בתוארם מימים ימימה: 'אמא' ו'אבא' ולא מעבר לכך, תמנענה המלחמות עקובות הדם בתחום.

הורות משותפת = טובת הילד

פשרה פוליטית - צמצום גיל החזקה:

בכנסת הקודמת משרד המשפטים נמנע מלקדם הצעת חוק כמומלץ במסקנות ועדת שניט. חברי הכנסת יואב קיש ויפעת שאשא ביטון ניסו לקדם הצעת חוק פרטית למען טובתם של ילדי ההורים הגרושים. עקב אי הסכמה קואליציונית היה ניסיון לקדם **פשרה פוליטית** לצמצום גיל החזקה לגיל 2, **פשרה לה אין כל קשר עם טובת הילדים ואין בה כל פתח לשינוי חברתי הכה נחוץ!**

כאשר בוחנים אם צמצום חזקת הגיל הרך מגיל 6 לגיל 2 יקדם את טובת הילד, ימנע או יפחית את מריבות ההורים, **התשובה הגורפת היא לא:**

1. כל ילד הוא יחיד ומיוחד. בעל צרכים ורצונות משלו, בהתאם לגילו, התפתחותו ואישיותו. ברגע שיש בחוק כלל גורף לכל הילדים באשר הם, בהכרח פעלנו בניגוד לטובתם של חלק מהילדים מאחר ואין כל התייחסות ספציפית לכל ילד.

2. כבר כיום השופטים בבתי המשפט למשפחה פוסקים רק בהתאם לטובתו של הילד הספציפי גם כשמדובר בילד מתחת לגיל 2. החקיקה המוצעת בה יש כלל גורף לכל הילדים **תכריח שופטים לחזור שנים לאחור, ולפסוק לגבי ילדים עד גיל 2 בניגוד לטובתם.**

3. הצורך במאבק המיותר בין ההורים כדי לזכות בתואר "משמורן" יישאר.

4. העובדה שכיום חזקת הגיל הרך מתייחסת לילדים עד גיל 6 היא חסרת משמעות, שכן בפועל, חזקת הגיל הרך, מרגע שנקבעה, תקפה ונמשכת עד גיל 18. צמצום החזקה לגיל 2 משאיר מצב עגום זה על כנו.

5. השארת החזקה מציבה תקרת זכויות לקידום מעמד האשה. היא קושרת אמהות לביתן ואינה מאפשרת להן להתפתח מקצועית ומונעת משוק העבודה להשוות תנאי שכר בגלל אי יכולתן להשקיע בשעות נוספות, השתלמויות, וכד'.

6. חזקת הגיל הרך יצרה עם השנים מציאות חברתית קלוקלת לפיה היחס לו זוכה כל אחד מההורים מצד גופים רבים שונה לחלוטין. מעונות יום וגנים, בתי ספר, קייטנות, חוגים, קופות חולים, ועוד, כולם רואים באם הורה עיקרי, ובאב הורה שולי. צמצום גיל החזקה לא ישנה מציאות חברתית עגומה זו.

ילדי ההורים הגרושים מוחזקים כבני ערובה:

לא נוכל לסיים נייר עמדה זה ללא התייחסות לעמדה אותה משמיעים מספר ארגוני נשים וחברות כנסת הפועלות לצדם. לעמדתם, יש לקדם רפורמה מלאה, רחבה יותר, כך שבמסגרת קידום הצעת החוק יינתן פתרון גם לנושא הגט.

מדובר בטובת הילד. אין זה ראוי לקשור עוול בעוול, על אחת כמה וכמה כשמדובר בילדינו. התליית ביטול החזקה בתיקון עיוותי הגט מטרתו אחת היא, למנוע כל קידום בנושא. השימוש בילדינו, אשר הלכה למעשה מוחזקים כבני ערובה בידי המעלים דרישה זו, צורם ואינו ראוי.